

людей похилого віку, дітей і недієздатних осіб та інші.

Підводячи підсумки можливо зазначити, щосучасне законодавство України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству сприяє досягненню узгодження дій та спільної діяльності Національної поліції з іншими суб'єктами протидії домашньому насильству щодо дітей.

Водночас, для удосконалення правовідносин взаємодії, що виникають за участю Національної поліції на цьому напрямку діяльності необхідно розробити та затвердити Положення про організацію взаємодії Національної поліції з іншими суб'єктами запобігання та протидії домашньому насильству щодо дітей та спеціальних тренінгових програм для напрацювання алгоритму взаємодії.

1. Про Національну поліцію: Закон України № 580-VIII. 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19>.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII. 07.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2229-19>.

3. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%B>.

4. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 червня 2020 р. №585. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF>.

5. Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства. Указ Президента України від 21 вересня 2020 р. №398/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3982020-35069>

Рижкова Світлана Анатоліївна,
старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПРОЄКТУ «PROJECT LIFESAVER» У ПОШУКОВІЙ РОБОТІ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ

Аутизм (розлади аутистичного спектру (РАС)) – це стан, який виникає внаслідок порушення розвитку головного мозку і характеризується вродженим та всебічним дефіцитом соціальної взаємодії та спілкування. За оцінками ВООЗ, 1 дитина із 160 має будь-який із розладів аутистичного спектру. Аме-

риканська асоціація Autism Speaks відзначає 1 випадок аутизму на 88 дітей. Загалом у світі таких осіб нараховується 2 мільйони 400 тисяч[1]. На жаль, в Україні відсутня достовірна статистика щодо показників аутистичних розладів у дітей. У 2005 році було зареєстровано близько 680 дітей з аутизмом. Згідно зі статистичними даними, у 2017 році таких дітей було вже 7,5 тис. осіб (до уваги брались дані тих дітей, які офіційно стоять на обліку у психіатрів). Проте засновник фонду "Дитина з майбутнім", консул "Аутизм Європа" Інна Сергієнко, зазначає що в Україні ця цифра сягає понад 75 тисяч дітей. І ці показники корелюються із світовою статистикою - понад 1% дітей (від загальної кількості у державі) мають аутистичний розлад. Українські батьки, які мають дітей з аутизмом, не доходять до психіатрів, стикаючись у суспільстві зі стигмою. Навіть ті, які знають про цей діагноз у своєї дитини, не хочуть ставати на облік до психіатрів[2]. Державні інституції, громадські організації об'єднують зусилля щодо розвитку таких дітей, вирішуються питання адаптації, соціалізації, тощо. Проте, одним з актуальних аспектів захисту інтересів дітей з РАС є вирішення в тому числі безпекових питань, які пов'язані з тим, що діти з аутизмом ризикують загубитись незалежно від віку та особливостей, пов'язаних з порушеннями в емоційно - вольовій сфері. Отже, такі діти автоматично потрапляють у групу ризику осіб, які потенційно можуть зникнути безвісти та наражатися на небезпеку у невідомому для неї середовищі, яке може привести до травмування, каліцтва або навіть смерті. В контексті висвітлення зазначеної проблематики, науковий та практичний інтерес має дослідження, проведене вченими з Інтерактивної Мережі Аутизму (Interactive Autism Network -IAN), та надає найбільш повну оцінку випадків втеч аутичних дітей в США на підставі вибірки серед більш, ніж 1200 дітей з розладами аутистичного спектру. Майже половина дітей з РАС йдуть на прогулянки без нагляду дорослих або тікають з дому, а більше половини з тих, що пішли пропадають безвісти. 49% дітей з розладом аутистичного спектру намагалися втекти хоча б один раз після досягнення 4-річного віку. З тих дітей, які намагалися втекти, 53% були відсутні досить довго, щоб це викликало дійсно серйозне занепокоєння. У віці від 4 до 7 років, 46% дітей з діагнозом РАС тікали з дому, що в 4 рази перевищує аналогічний показник у їх нормотіпічних братів і сестер. У віці від 8 до 11 років, 27% аутичних дітей здійснювали спроби втечі в порівнянні з 1% -ним показником серед їхніх братів і сестер. Під час прояви такої поведінки 74% дітей, які страждають розладами аутистичного спектру, коли-небудь тікали зі свого або чийогось будинку. Також діти тікали з магазинів (40%), класів або шкіл (29%). Повідомлення про дорожньо-транспортний травматизм були зареєстровані в разі 65% зниклих дітей. Повідомлення про знаходження у воді були зареєстровані в 24% випадках[3]. Нажаль, подібного дослідження в Україні не проводилось, оскільки, як зазначалося раніше на сьогодні немає реальних статистичних даних, скільки взагалі дітей з РАС є в Україні, проте проблема безпеки зазначеної категорії осіб є актуальною в тому числі і для України.

Досить показовим в контексті зазначеної проблематики є досвід США, відповідно до Закону США HR4919 «Про внесення змін до Закону 1994 року “Про посилення боротьби зі злочинами насильницького характеру”(“The Violence Crime Control and Law Enforcement Act of 1994”)», ще має назву як Закон Кевина и Авонте 2016 року, названий на честь дітей з аутизмом, які померли після поневірянь[4]. Девятирічний Кевін Кертіс Уїллс пішов з дому, та потонув у 2008 році. Чотирнадцятирічний Авонте Окендо пішов зі школи та потонув у східній річці Нью-Йорку у 2014 році. Метою закону є пошук зниклих безвісті осіб з різними формами деменції (в тому числі хвороба Альцгеймера), а також дітей з аутизмом або іншими порушеннями розвитку, задля зниження ризику травмування, каліцтва або смерті пов’язані із зникненням таких осіб. Зазначений закон надає правові підстави на базі медичних висновків, запроваджувати за згоди батьків або опікунів на добровільній основі використання неінвазивних и непостійних засобів відстеження (браслет, брелок або прикріплюється до одягу модуль).

Слід зазначити, відповідно до ст.23 закону України про «Національну поліцію» серед основних повноважень поліції є розшук осіб, які пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; поліція вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали в тому числі внаслідок нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров’я; а також вживає заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров’я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе. Органи та підрозділи Національної поліції в силу покладених повноважень, вживають всі необхідні заходи, щодо встановлення місцезнаходження дитини, яка безвісти зникла. Проте враховуючи особливості поведінки дітей з РАС є необхідність попереджати випадки зникнення та в найкоротші строки знаходити таких дітей. Зазначена проблема потребує вирішення на державному рівні, виробленні державної політики, програм, стратегій, залучення відповідних інвестицій, тощо. Дуже показовим щодо вирішення подібної проблеми є проект PROJECT LIFESAVER[5], який реалізує у США некомерційна організація. Вона надає правоохоронним органам, рятувальним службам і особам, які здійснюють догляд, програму, призначену для захисту і, при необхідності, швидкого пошуку людей з когнітивними розладами, які схильні до небезпечного для життя поведінки. Організація була заснована в 1999 році в Чесапіку, штат Вірджинія. З моменту створення організації, програма перетворилася з локалізованої програми в програму, визнану на міжнародному рівні як перевірений і ефективний метод «повернення близьких додому». Project Lifesaver був першим, хто застосував такі методи визначення місця розташування та допомоги в пошуку і порятунку людей, і є найбільш широко використовуваної і перевіреної найбільш ефективною програмою в країні, яка спеціально розроблена для захисту населення, яке зазнає ризику. Програма була структурована таким чином, щоб стратегічно поєднувати в собі су-

часні технології визначення місця розташування, інноваційні методи пошуку і рятування та курси по охороні громадського порядку, які навчали тих, хто повинен першим реагувати на когнітивний стан. Час пошуку людей за допомогою Project LifeSaver було скорочено з годин, можливо днів, до хвилин та становить в середньому 30 хвилин, що на 95% менше часу, ніж стандартні операції без Project LifeSaver. Програма реалізується на рівні муніципалітету органами громадської безпеки. Коли потенційний суб'єкт вирішує впровадити програму, Project Lifesaver International забезпечить його необхідними технологіями і проведе навчання для всіх учасників. Навчання включає в себе використання обладнання, реалізацію стратегічних методів, спеціально розроблених для програми, а також курси з охорони громадського порядку, які забезпечують базове розуміння когнітивних умов для кращого розуміння поведінки. Під час навчання також включається використання спеціалізованої бази даних PLS, яка є корисним ресурсом, що надаються суб'єктам-членам безкоштовно. Метод заснований на перевірній технології радіозв'язку і спеціально навчених пошуково-рятувальних команд. Громадяни, зареєстровані в Project LifeSaver, носять на зап'ясті або шиколотки маленький передавач, який реагує на зону «мандрівника». Для визначення місця розташування людини використовується індивідуальна частота клієнта. Знання, отримані на курсах з охорони громадського порядку, найкраще застосовувати в цій ситуації, оскільки особи, які беруть у пошуку, будуть знати, як найкращим чином підійти до клієнта після його виявлення, і дозволити йому повернутися в безпечне місце (родину). В рамках проекту вже підготовлені тисячі органів громадської безпеки не тільки пошуку, порятунку та використання електронного обладнання для визначення місця розташування, а й методам, необхідним для спілкування з людиною, що страждають на хворобу Альцгеймера, аутизмом, деменції або пов'язаним з ним когнітивним розладом [5].

Таким чином, запозичення міжнародного досвіду співпраці поліції зі спеціалізованими громадськими організаціями сприяє запровадженню у практичну площину декларованих у вітчизняних правових актах принципів, механізмів та конкретних інструментів діяльності служб, органів та підрозділів Національної поліції в контексті виконання ними соціально-значущої функції – пошук дітей із когнітивними розладами.

1. Що треба знати про аутизм? : веб-сайт. URL:// <http://ult.lviv.ua/?p=4087>

2. В Україні відсутні достовірні дані щодо кількості дітей з аутизмом веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2542200-v-ukraini-vidsutni-dostovirni-dani-sodo-kilkosti-ditej-z-autizmom.html>

3. Примерно половина аутичных детей теряются или убегают из безопасных мест. URL://<http://autismaba.blogspot.com/2012/10/wandering.html#ixzz6baUdUDxk>

4.H.R.4919-Kevin and Avonte's Law of 2016 URL:<https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-bill/4919>

5. ABOUT PROJECT LIFESAVER URL: <https://projectlifesaver.org/>